N°. 153. 1857.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI.

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en briefporten.

WOENSDAG 1 JULIJ.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 13den Junij 1857, n°. 72, is de heer *H. B. van der Spar* benoemd tot consul der Nederlanden te Point de Galle op Ceylon.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

De Minister van Finantien brengt ter algemeene kennisse, naar aanleiding van art. 7 der wet van den 26sten April 1852 (*Staatsblad* n°. 90), dat de navolgende kapitalen aanwezig zijn, tot verzekering van de verzilvering van het in omloop zijnde bedrag van f 10,000,000 in muntbiljetten:

Inschrijvingen op het grootboek van nationale schuld:

1°. op het $2^1/_2$ percents grootboek een kapitaal van f 18,788,000, naar den koers aangewezen bij art. 5 der wet, van 50 ten honderd, uitmakende eene waarde van . . . . f 9,394,000.00

2°. op het $3^1/_2$ percents grootboek een kapitaal groot f 1,010,300, naar den koers aangewezen bij art. 5 der wet, van 60 ten honderd, uitmakende eene waarde van 606,180.00

Te zamen . . . f 10,000,180.00

's Gravenhage, den 30sten Junij 1857.

De Minister voornoemd,
VROLIK.

MINISTERIE VAN KOLONIEN.

Reeds meermalen is bekend gemaakt dat alle verzoekschriften aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie gerigt wordende van plaatsen buiten Nederlandsch Indie gelegen, en door middel van de post verzonden wordende, behooren te zijn gefrankeerd.

Volgens een dezer dagen bij het Departement van Kolonien ontvangen berigt van den voornoemden landvoogd, worden bij het Indisch gouvernement voortdurend ongefrankeerde brieven en requesten ontvangen, handelende over particuliere belangen en reclames.

Dien ten gevolge wordt bij vernieuwing ter algemeene kennis gebragt, dat alle aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie, over bijzondere aangelegenheden, gerigte brieven en requesten, vóór de afzending, hetzij met de landmail, dan wel per gewone scheepsgelegenheid, behoorlijk moeten worden gefrankeerd; en zulks tot voorkoming dat de brieven en requesten òf niet aangenomen òf ter zijde gelegd worden.

's Gravenhage, den 20sten Junij 1857.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'S GRAVENHAGE, *den 30sten Junij* 1857.

Volgens de met de mail van Mei jl. ingekomene tijdingen, kunnen ook thans weder over het algemeen niet dan gunstige berigten over de inwendige gesteldheid van het Nederlandsch Indie worden medegedeeld.

De algemeene gezondheidstoestand is zeer voldoende; de stand der cultures laat, zonder niet te voorziene rampen, eenen bevredigenden oogst verwachten, en de rust werd in de laatste maanden niet gestoord dan in een klein district der verre binnenlanden van Palembang, het district Goemeij, in de afdeeling Lematang oeloe. De bevolking aldaar, sedert onheugelijke tijden aan ongebondenheid overgegeven, toonde zich wederspannig jegens het over haar gesteld gezag, doch werd zeer spoedig door eene kleine militaire expeditie in haren euvelmoed te keer gegaan.

Deze expeditie had, door de groote moeijelijkheid van het terrein, dat geheel bestond uit steil, woest gebergte, met groote moeijelijkheden te kampen, maar leverde alweder het bewijs op, hoe het dappere Nederlandsch-Indische leger, met echten krijgsmansgeest, zonder morren de grootste gevaren en ongemakken weet te trotseren.

Dat het bovenbedoeld verzet slechts van uitsluitend plaatselijken aard was en dat overigens in de Palembangsche grenslanden, vroeger berucht wegens hunne onveiligheid, thans een geheel andere staat van zaken heerscht, blijkt nog daaruit, dat ongeveer op hetzelfde tijdstip der expeditie de 1ste luitenant der infanterie F. C. Steck, belast met het in kaart brengen der bovenlanden van Benkoelen, zonder militair escorte, dwars door de Redjang-districten is getrokken naar Tebing-Tingi (Palembang), en door de beruchte Ampat Lawang, vroeger het brandpunt van den opstand onder Radja Tiang Alam, naar Benkoelen is teruggekeerd. Genoemde officier ondervond overal de beste ontvangst en het bezwaar in het verkrijgen der noodige koelies, dat hier en daar werd ondervonden, week overal voor minzame bejegening en ruime betaling.

Deze gunstige ommekeer van zaken mag zeker wel niet alleen worden toegeschreven aan den schrik voor onze wapenen, maar ook in niet geringe mate aan de gemoedelijke en standvastige pogingen onzer ambtenaren, om de inlandsche bevolking, haar latende in het genot harer voorvaderlijke instellingen, zucht voor orde en rust in te prenten. De toeneming van den handel met de kustplaatsen is daarvan ook het gevolg.

Meer en meer blijkt, dat ook de inlandsche vorsten behoefte gevoelen aan toenadering tot het Nederlandsch-Indisch Gouvernement. Een bewijs daarvan werd onlangs gegeven door den Sultan van Atjeh of Atsjin op Sumatra. Sedert vele jaren, vooral na het afloopen van eenige onzer noordelijke posten door Atjehnezen in 1829, bestond er van de zijde van dien vorst eene zoo niet openlijke dan toch bedekte vijandschap, die nadeelig terugwerkte op den Nederlandschen handel. Nederlandsche koopvaardijschepen konden in de Atjehsche havens bijkans geenen handel drijven, en zelfs de Nederlandsche oorlogsschepen en zee-officieren werden niet met die onderscheiding bejegend, die zij regt hadden te eischen. Door het beleid van den gouverneur van Sumatra's Westkust, den generaal-majoor J. van Swieten, ondersteund door het bezoeken van Atjeh door Zr. Ms. fregat *Prins Frederik der Nederlanden*, kwam het zoo ver dat de Sultan van Atjeh een schrijven rigtte aan den Gouverneur-Generaal, waarin die vorst zijn verlangen tot eene toenadering openbaarde en den wensch te kennen gaf om met het Nederlandsch-Indische Gouvernement in vrede en vriendschap te leven. Als een gevolg van deze gunstige stemming is op den 30sten Maart 1857 door den generaal van Swieten, die, daartoe door den Gouverneur-Generaal gevolmagtigd, zich met Zr. Ms. stoomschip *Amsterdam* naar Atjeh had begeven, met den Sultan van dat rijk een tractaat van vrede, vriendschap en handel gesloten, dat ons in alle opzigten gelijk stelt met de meest begunstigde natie, zoodat het nu geheel aan de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische handel en scheepvaart ligt om daarvan partij te trekken.

Van zeeroof is tot dus ver minder vernomen dan in hetzelfde saizoen in andere jaren het geval was. De roovers worden trouwens overal opgespoord en nog onlangs is een schitterend voordeel op hen behaald. Op den 11den April jl. heeft Zr. Ms. stoomschip *Etna*, onder bevel van den kapitein-luitenant ter zee A. D. S. Clarkson, van drie groote rooversprauwen onder den wal van Boeroe, eene in den grond geschoten, eene bijkans doen zinken, en de derde zwaar beschadigd. Door de duisternis en het voor groote schepen ontoegankelijke vaarwater begunstigd, zijn de twee laatste prauwen ontsnapt. Er zijn bij die gelegenheid 7 roovers gevangen en 51 door hen gevangen menschen verlost. Het verlies der roovers aan dooden en gekwetsten moet aanzienlijk zijn geweest. [Zie verder het hierachter medegedeelde berigt uit de *Javasche Courant* van den 9den Mei jl.]

De laatst aangekomen transporten militairen, grootendeels afkomstig van het ontbonden vreemden-legioen, hebben zich gedurende den overtogt naar Java zeer goed gedragen. Het strekt tot bewijs, dat eene goede behandeling voldoende is geweest om de rust en orde onder eene vereeniging van lieden van verschillenden landaard te bewaren. De krijgstucht, waaraan zij gedurende de reis zijn onderworpen geweest, heeft veel bijgedragen om hen tot handelbare en degelijke soldaten te vormen. Zij zullen dus, naar alle waarschijnlijkheid, blijken eene goede aanwinst voor het Nederlandsch-Indische leger te zijn.

Onder het pupillencorps te Gombong heeft onlangs vrij algemeen eene oogziekte geheerscht. Door doelmatige geneeskundige behandeling is die ziekte thans bijkans geheel geweken.

Het leggen der telegraaphlijnen over Java gaat zóó naar wensch, dat eerstdaags de dienst tusschen Batavia en Cheribon geopend zal worden. Het kantoor ter laatstgenoemde plaats is reeds gereed. De voorwaarden, waarop door het publiek kan worden gebruik gemaakt van de lijn tusschen Batavia en Buitenzorg, zijn dezer dagen provisioneel vastgesteld.

Het onderwijs op en buiten Java blijft voortdurend de bijzondere zorg van de Regering ondervinden. Zoo is onlangs door het Gouvernement magtiging verleend tot wederoprigting van achttien scholen voor inlandsche Christenen op Rotti en van vijf gelijke scholen op Timor, alwaar, blijkens het inspectie-rapport van den predikant dr. Buddingh, het onderwijs zeer in verval was geraakt, sedert dat het Nederlandsch Zendeling-genootschap zich op die eilanden daaraan heeft onttrokken.

De nu aangewezen onderwijzers, die tevens de dienst van voorgangers der gemeenten bij godsdienstoefeningen op Zon- en feestdagen zullen waarnemen, zijn verdeeld in drie klassen, onder genot van eene met het oog op de plaatselijke omstandigheden ruim gestelde bezoldiging uit 's lands kas. Ook heeft het Gouvernement een belangrijken maatregel genomen om te trachten den Javaan goede degelijke lectuur te bezorgen. Reeds in 1855 was eene premie van f 1000 uitgeloofd voor elk Javaansch leesboek, dat aan de gestelde voorwaarden zou voldoen. Thans heeft het Gouvernement, met behoud dier premie voor elk goedgekeurd leer- en leesboek voor de hoogere klassen der Javaansche scholen, uitgeloofd een gouden eerepenning ter grootte en dikte van een $2^1/_2$-gulden-stuk, aan de eene zijde met 's Konings wapen en aan de andere met het opschrift:

Aan

. . . .

voor verspreiding van nuttige kennis onder den Javaan
(datum)

Volgens de *Javasche Couranten* tot 9 Mei jl.; waren door den Gouverneur-Generaal genomen de volgende beschikkingen:

(*Javasche Courant van den 18den April.*)

bij het civiel departement:

benoemd: tot adsistent-resident, tijdelijk toegevoegd aan den resident der Wester-afdeeling van Borneo, de secretaris dier residentie J. J. Peeters;

tot secretaris der residentie Wester-afdeeling van Borneo, tevens vendumeester aldaar, de 1ste commies ter algemeene secretarie C. Boers;

bij de algemeene secretarie: tot 1sten commies, de 2de commies C. de Waal;

tot 2den commies, de 3de commies F. H. W. van Ranzow;

bepaald, dat bij ontstentenis of andere wettige verhindering van den resident van Timor de commies-kashouder te Koepang, D. Tielman, de functien van notaris te Timor zal waarnemen;

(*Javasche Courant van den 29sten April.*)

bij het civiel departement:

gesteld ter beschikking: van den gouverneur van Sumatra's Westkust, de ambtenaren der 2de klasse G. Heijligers, T. A. L. Kroesen en C. F. E. Praetorius;

van den resident van Palembang, de ambtenaar der 2de klasse C. J. P. C. [illegible]bende;

[illegible] het militair departement;

[illegible], eervol uit Zr. Ms. militaire dienst, met behoud van regt op pensioen, de kapitein der infanterie G. L. Boonzajer;

benoemd: tot magazijnmeester der artillerie der 1ste klasse (rang van kapitein), de magazijnmeester der 2de klasse O. L. van Koblinski;

tot 1sten luitenant, directeur der geweermakersschool te Meester-Cornelis, de 2de luitenant, directeur dier school, M. M. Olrik;

tot kommandant der artillerie in de 1ste militaire afdeeling op Java, de majoor W. K. H. Feuilletau de Bruijn, thans belast met eene inspectie over het personeel en materieel der artillerie op de buitenbezittingen;

bij het groot militair hospitaal te Weltevreden, tot 1sten commies, de 2de commies en magazijnmeester bij die inrigting J. H. de Vogel;

tot 2den commies en magazijnmeester, de benoemde spijsverzorger bij het groot militair hospitaal te Soerabaija W. A. F. G. von Hoëvell;

(*Javasche Courant van den 9den Mei.*)

bij het civiel departement:

bij voortduring opgedragen de betrekking van president der hoofdcommissie van onderwijs in Nederlandsch Indie aan mr. C. A. de Jongh, vice-president van het Hooggeregtshof van Nederlandsch Indie;

benoemd tot 3den commies op het residentiekantoor te Soerabaija M. J. Bouwensch, thans tijdelijk belast met de functien van adjunct gezworen landmeter aldaar;

werkzaam gesteld als buitengewone 3de commiesen bij de algemeene rekenkamer de klerken bij die kamer P. H. Leidelmeijer en J. H. Ilcken;

bij het militair departement:

verleend een tweejarig verlof naar Nederland wegens ziekte aan den 2den luitenant van het regement Oost-Indische cavalerie J. A. Scherens.

In de gemelde Couranten komen nog voor de volgende berigten:

(*Javasche Courant van den 18den April.*)

BATAVIA. — De stand van den agio op de drie hoofdplaatsen van Java was op den 1sten April 1857 als volgt:

	Batavia.	Samarang.	Soerabaija.
	Duiten.	Duiten.	Duiten.
voor een tiende-gulden	12	12	—
» » kwart- »	30	30	—
» » halven »	60	60	—
» den Nederlandschen gulden	122	120	120
» een twee-en-een-half-gulden-stuk	303	300	300
» » drie-gulden-stuk	360	—	—
» » gouden Willem	1260	1260	—
» » halven dito dito	630	630	—
» » recepis ad f 1	119	118	119
» » gouden Spaanschen doublon	5040	5280	—
» » Mexicaanschen dito	4800	4800	—
» » gouden dukaat (nieuwen)	—	800	—
» » Spaanschen mat	366	338	—
» » Mexicaanschen dollar	325	320	324
» » sikka-ropij	—	—	—
» » vijf-frank-stuk	276	—	—

Baglen. — Onder dagteekening van 6 April wordt berigt dat menigvuldige regens en de daardoor ontstane hooge waterstand der rivieren in deze residentie vele schade aan de padie- en indigo-aanplantingen hebben toegebragt.

In het district Djenan (regentschap Poerworedjo) werden 38 bouws indigo, waarvan 23½ bouw voor de tweede maal waren beplant, mitsgaders 543 bouws beplante sawa's, onder water gezet; en men vreest dat, zoo het water niet spoedig afloopt, de geheele beplante uitgestrektheid verloren zal zijn.

Eveneens is dit het geval met 624 bouws met padie beplante sawavelden in de districten Ambal en Wonorotto (regentschap Ambal).

In het district Kedoongtawon (regentschap Keboemen) zijn 383 bouws met padie beplante velden onder water geloopen, ten gevolge waarvan 78 bouws geheel verwoest zijn. Van 53 bouws overstroomde indigovelden in datzelfde district zijn 11 bouws geheel te niet gegaan.

In het district Premboon geraakten 1218 bouws padievelden onder water, waarvan 572 bouws vernietigd werden, terwijl van 262 met indigo beplante velden 52 als geheel verloren kunnen worden beschouwd.

Celebes en onderhoorigheden. — De berigten over de maand Maart jl. behelzen het volgende.

In de noorder-districten was reeds een begin gemaakt met de herstelling der schade, welke door zware regens was veroorzaakt aan bruggen en wegen in die afdeeling. (Zie ons nommer van 4 April). [*Staats-courant* van den 3den Junij jl.]

De regens zijn in de maand Maart echter zoo hevig geweest, dat het werk gestaakt moest worden tot na den afloop van den aanplant van padie.

Ook in de zuider-districten is het werk aan de waterleiding door den regen vertraagd, hoewel in de laatste dagen van Maart weder eenige vordering gemaakt is.

De aanplant van padie in de noorder-districten is bijna afgeloopen. Het jonge gewas staat zeer goed, doch men vreest dat de plaats gehad hebbende zware regens en overstroomingen veel nadeel zullen veroorzaken.

Twee jongelieden, uit de noorder-districten, die genegen waren en aan de gestelde voorwaarden voldeden, om op de school tot opleiding van inlandsche geneeskundigen te Weltevreden te worden geplaatst, zijn aangenomen en worden spoedig te Batavia verwacht.

Amboina. — De in de maand Januarij alhier geheerscht hebbende drukkende hitte werd eenigermate getemperd door van tijd tot tijd vallende regens. De gezondheidstoestand was bevredigend.

Op den 8sten Februarij, des namiddags omstreeks 1 ure, werd hier een ligte schok van aardbeving gevoeld.

Te Boero is weder de pokziekte uitgebroken. Op last van het bestuur is versche koepokstof derwaarts verzonden, ten einde de bevolking, die zich daartoe genegen mogt betoonen, te vaccineren en zoo noodig te revaccineren.

De nageloogst over 1856 heeft opgebragt:

te Amboina	99177	pd.
» Saparoea	328755	»
» Haroeko	96246	»
» Hila	93072	»
te zamen	617250	pd.

Banda. — Gedurende de geheele maand Februarij had men hier stil weder, en viel er, voor dezen tijd van het jaar, betrekkelijk weinig regen.

De in de laatste drie maanden geheerscht hebbende koortsen zijn veel verminderd, en de gezondheidstoestand kan over het algemeen vrij bevredigend genoemd worden.

Timor. — De weêrsgesteldheid liet gedurende de geheele maand Februarij veel te wenschen over. Aanhoudend vielen zware regenbuijen, vergezeld van hevige noordwestewinden.

Het ongunstige weder heeft voorts veel schade toegebragt aan de djagong-aanplantingen.

De communicatie met de omliggende eilanden en de kust van Timor was gestremd. Hoewel door deze omstandigheid geen aanvoer van levensmiddelen te Koepang heeft kunnen plaats hebben, zijn de prijzen der levensmiddelen niet gestegen, daar er reeds djagong, die vroegtijdig geplant was, werd ingeoogst.

(*Javasche Courant van den 29sten April.*)

Banka. — De berigten van hier ontvangen loopen tot 15 April.

De gezondheidstoestand was in den laatsten tijd niet gunstig.

Voortdurend heeft men lijders aan koortsen en buikziekte, hetgeen wordt toegeschreven aan de sterke afwisseling van temperatuur.

In de schaduw stijgt de thermometer tot 98° Fahrenheit, welke weêrsgesteldheid niet zelden door schrale en gure winden wordt afgewisseld.

Onder het vee en ander gedierte heeft men eene ongewone sterfte opgemerkt.

Gedurende de maand Maart hebben zich op de zuidkust van Banka, nabij Muntok, eenige rooversvaartuigen vertoond.

Eene sampan met vijf opvarenden werd door twee zoodanige praauwen, ieder met 20 koppen bemand, aangehouden en van hare lading, bestaande in honig, was rijst en zout, geheel beroofd.

Op de hoogte van Tandjoeng Boelang, hebben deze zelfde rooversvaartuigen eene handelspraauw aangevallen en zoodanig beschoten, dat twee der opvarenden zwaar gewond werden. Een hunner is aan de gevolgen daarvan spoedig overleden; de overigen hebben zich met zwemmen weten te redden.

Het achtergelaten vaartuig werd geplunderd en de geheele lading, bestaande in eene groote hoeveelheid lijnwaden en levensbehoeften, medegenomen.

Vervolgens zijn eenige mijnwerkers, van de hoofdplaats Muntok naar hunne mijn te Tandjong Nioz, in een sampan terugkeerende, eveneens door hen aangehouden en beroofd.

Op het vernemen van deze geweldenarijen, werd door het bestuur onmiddellijk eene kruisboot met eene particuliere longboot ter opsporing der zeeschuimers afgezonden. Door tegenwind en stroom kon men echter slechts tot Poeloe Nangka opwerken, in welken tusschentijd de roovers zich naar elders begeven hebben.

Van Marawang is berigt, dat zich op de hoogte van de Moëndo-rivier mede twee goed bemande rooversvaartuigen hebben vertoond, die slaags zijn geweest met twee handelspraauwen.

Na deze te hebben uitgeplunderd, hebben de roovers eene derzelve medegenomen, welke praauw echter later op een der nabij gelegen eilanden is teruggevonden.

Billiton. — In den loop der maand Februarij is zeer weinig regen gevallen.

De bevolking is bezig met het herstellen der bruggen en wegen. De gezondheidstoestand is gunstig.

De mijnarbeid blijft gestaakt wegens gebrek aan water.

De berri-berri-ziekte, onder de Chinesche mijnwerkers, blijft nog aanhouden; door die ziekte zijn aangetast 38 mijnwerkers, waarvan 7 hersteld, 8 bezweken en 23 nog lijdende zijn.

De nieuw aangekomen geneesheer Hendriks is naar de mijnen vertrokken om een onderzoek omtrent die ziekte in te stellen.

Palembang. — De berigten loopen tot 6 April jl.

De gezondheidstoestand onder de bevolking was minder gunstig. Steeds heerschten de mazelen, waaraan ter hoofdplaats een 90tal personen, meestal kinderen, zijn overleden. Ook in de binnenlanden woedde deze ziekte. De handel was flaauw. De stand van het rijstgewas liet mede veel te wenschen over; de meeste velden hadden van de heerschende droogte te lijden.

Wester-afdeeling van Borneo. — De tijdingen uit dit gewest, loopende tot den 10den dezer, behelzen hoofdzakelijk het volgende.

De stand van het rijstgewas was in de nabijheid der hoofdplaats Sambas en op enkele andere plaatsen vrij gunstig. Over het algemeen echter hebben de velden veel geleden, zoo door het droge weder als door veldmuizen en ander wild gedierte.

De hura crepitans komt te Sambas meest op, doch groeit langzaam, waartoe het droge weder veel bijbrengt.

Het Nieuw-Orleans-katoenzaad, te Mampawa geplant, komt niet op, daar het zaad verlegen en te jong geplukt schijnt te zijn.

In de kampong Groengong (afdeeling Soekadana) zijn koffijboomen geplant die vrij goed staan.

De gezondheidstoestand laat niets te wenschen over.

Op den 28sten Maart hebben zich te Sambas aangemeld 1507 Chinezen, vrouwen en kinderen daaronder begrepen, die van Serawak waren overgekomen ten einde zich in ons gebied te vestigen. Seminis en Pamangkat zijn hun tot verblijf aangewezen.

In de Chinesche districten wordt steeds aan de wegen gearbeid; de weg van Moekwan naar Boedok is geheel, en die van Patengahan naar Moekwan, op één paal na, afgewerkt.

Van Boedok wordt een weg daargesteld naar de rivier van dien naam, een tak der Selakau.

Te Seroekan aan den Penaring, Pakmeonthew en tusschen Tjaphalla en Soengei Doeri, voor zooveel deze afdeeling betreft, zijn de werkzaamheden aan de wegen wederom hervat.

Ook tusschen Montrado en den Penaring wordt steeds voortgewerkt, maar men is daar in de laatste dagen niet ver gevorderd omdat de bruggen veelal moesten vernieuwd worden.

De waterstand in de Kapoeas was zeer laag, lager zelfs dan in 1856. Zr. Ms. stoomschip *Onrust* is echter die rivier opgestoomd en, volgens de laatste berigten (8 April), tot Sanggouw genaderd.

(*Javasche Courant van den 6den Mei.*)

Zuid- en Ooster-Afdeeling van Borneo. — In de maand Maart jl. zijn in de bovenlanden dezer residentie vele regens gevallen. De daardoor ontstane hooge waterstand belette het herstel van wegen en bruggen en aan den trekweg naar de kolenmijn te Pengaron. Door de zware onweders, hevige regenbuijen en dikwijls drukkende hitte heerschten vele ziekten, vooral bij de mijn Oranje-Nassau en te Bandjermassin.

Te Pengaron is de kazerne ten gevolge van eene hevige windvlaag, ingestort, welk ongeval echter geene menschenlevens heeft gekost.

(*Javasche Courant van den 9den Mei.*)

Amboina. — Van medio Maart tot medio April heerschte afwisselend droog en vochtig weder. De gezondheidstoestand was gunstig te noemen.

Op het eiland Boëroe zijn de pokken nagenoeg geweken; in het begin der vorige maand telde men slechts negen lijders. De stand der vaccine was gunstig, daar de onlangs derwaarts gezondene stof goed vatte.

Banda. — In de maand Maart jl. heeft men in deze residentie drie ligte aardschuddingen gevoeld. De eerste had plaats in den avond van den 2den, even voor half twaalf ure. Hare rigting was van het ZW. naar het O. De tweede had plaats in den namiddag van den 11den, omstreeks half zes ure en had hare rigting van het W. naar het O.; en de derde in den nacht van den 17den op den 18den tegen den morgen. Volgens algemeen gevoelen had deze derde schok ook zijne rigting van het W. naar het O.; doch hij was naauwlijks merkbaar.

Het weder was gedurende Maart over het algemeen fraai en stil; alleen in de eerste dagen dier maand heeft het van tijd tot tijd gewaaid. Er is voor dezen tijd van het jaar opmerkelijk weinig regen gevallen.

De gezondheidstoestand is bevredigend. Wel is waar worden er nog eenige koortslijders aangetroffen, doch van geen ernstigen aard.

De stand der cultures is goed. Voor de jonge aanplantingen is het echter wenschelijk dat de regens meer doorkomen.

Menado. — De berigten van de residentie Menado, loopende tot den 1sten April, behelzen het volgende jl.:

De gezondheidstoestand was over het algemeen vrij gunstig.

Gedurende de geheele maand Maart heerschten voortdurend zware winden uit het westen, vergezeld van hevige stortregens. Op den 26sten en 27sten nam die wind tot storm toe en was de zee zóó hoog en onstuimig, als de oudste ingezetenen zich niet herinneren konden vroeger ooit gezien te hebben. Schade werd daardoor aangerigt aan de aan het strand geplaatste gouvernements- en particuliere gebouwen, alsmede aan de aan zee gelegene kampongs; terwijl ook aan bruggen en wegen nadeel toegebragt en eene menigte boomen ontworteld werd.

Omstreeks één ure in den nacht van den 20sten op den 21sten Maart zijn twee zeer sterke schokken van aardbeving gevoeld.

De padie-aanplantingen, zoowel op de drooge als op de sawa-velden, zijn afgeloopen en hebben overal een goed aanzien.

De koffijboomen hebben veel van den aanhoudenden zwaren wind geleden.

Den 10den Maart werd van Likoepang berigt ontvangen, dat in straat Bangka eenige verdachte praauwen waren. Zr. Ms. stoomschip *Phœnix* begaf zich onverwijld derwaarts en van daar naar Belang; doch het mogt niet gelukken die vaartuigen op het spoor te komen.

Ook van Amoerang werd berigt ontvangen dat, op grooten afstand van de kust, verdachte vaartuigen waren voorbij gezeild.

De kust der Menahassa is gedurende dit jaar nog door geene rooverspraauwen aangedaan.

Ternate. — De weêrsgesteldheid was in de maand Maart minder onstuimig dan in de vorige maand, doch kenmerkte zich nog door veel regen en wind, waardoor de aanplantingen van djagong eenige schade leden.

De invloed van het weder op den gezondheidstoestand openbaarde zich in eenige catarrhale ziekten, die echter van weinig belang waren.

In den nacht van den 20sten op den 21sten Maart, omstreeks $1\frac{1}{2}$ ure, werd eene tamelijk hevige aardschudding gevoeld, in de rigting van het Z. W. naar het N. O., welke ongeveer eene halve minuut met eene zachte beweging aanhield; schade werd niet ondervonden.

Timor. — De berigten van Timor, loopende tot den 1sten April jl., behelzen het volgende:

Met de verspreiding der koepok-inenting op Timor gaat het bij voortduring geheel naar wensch, en de vooringenomenheid en de vooroordeelen der bevolking daartegen schijnen meer en meer te worden overwonnen.

Behalve 347 personen, die gedurende de laatste vier maanden van 1856 ingeënt zijn, zijn er sedert 1°. Januarij jl. weder 756 gevaccineerd.

Na de buitengewoon zware regens, die gedurende December, Januarij en Februarij jl. bijna onafgebroken gevallen zijn, en de geheerscht hebbende hevige winden en onweders, zijn er nog in de eerste zes dagen van Maart jl. zware regens gevallen. Daarna is de weêrsgesteldheid plotseling veranderd; zijnde sedert geen regen meer gevallen, terwijl de lucht geheel onbewolkt is gebleven.

Gedurende de laatste dagen heeft er eene drukkende hitte geheerscht, die door koele avonden afgewisseld werd.

Niettegenstaande deze plotselinge weêrsverandering, laat de gezondheidstoestand der ingezetenen niet veel te wenschen over.

De communicatie met de omliggende eilanden en de kust is tot bijna het einde van Maart nog gesloten gebleven, omdat de westmousson hier nog niet geheel geëindigd is.

In Januarij was men reeds met de bewerking, bezaaijing en beplanting der padievelden in de vlakte van Babauw begonnen en thans is reeds ruim de helft voltooid.

Het gewas stond aanvankelijk zeer voordeelig; doch de gevallen zware regens hebben aan het gewas veel schade veroorzaakt.

De schade zal men trachten te herstellen door bijplanting.

De djagongaanplant heeft mede veel geleden. Met de inzameling daarvan is men thans druk bezig.

Bij de plaats gehad hebbende overstroomingen hebben twee Timorezen het leven verloren.

Voorts is het berigt ontvangen dat op den 26sten of 27sten December 1856 eene uitbarsting heeft plaats gehad van den berg Iloen-Bane, in het westelijk gedeelte van het eiland Timor, bij welke gelegenheid twee personen, door het nedervallen van steenen, het leven hebben verloren. Dit is, voor zooveel bij de bevolking bekend, de eerste uitbarsting van eenen vulkaan op Timor, althans in het westelijk gedeelte des eilands.

Batavia. — Kort overzigt der verrigtingen van Zr. Ms. zeemagt in Oost-Indie, als een vervolg op het voorkomende in n°. 18 dezer Courant. [Zie *Staats-courant* n°. 101]:

Zr. Ms. brik *de Haai*, behoorende tot het station van de wateren van Riouw en Lingga, deed ter opsporing van zeeroovers een kruistogt benoorden Lingga en kwam den 7den Maart aldaar ter reede terug, zonder bijzondere ontmoetingen te hebben gehad, noch zeeroovers te hebben gezien.

Kort daarna zeilde genoemde brik ter hulpverleening naar de Irenedroogte, alwaar het Engelsch oorlogsstoomschip *Inflexible* aan den grond was geraakt. Die oorlogsbodem was kort na deszelfs vastraken gelukkig vlot gekomen.

Den 14den daaraanvolgende stevende *de Haai* naar Singapore, ten einde den Nederlandschen koopvaarder *Henriette Maria*, met toestemming van het Engelsch gouvernement, over te nemen en naar Riouw te brengen.

Zr. Ms. stoomschip *Admiraal van Kinsbergen*, in station ter westkust van Borneo, deed eene reize naar Serawak, ten einde aldaar op schriftelijk aanzoek van den radja Sir James Brooke, aan den wd. resident te Sambas gerigt, de door eene onder de Chinezen ontstane muiterij in groot gevaar verkeerende Engelsche onderdanen te beschermen.

Tot dat einde werd den 9den Maart de reede van Pontianak verlaten, doch door buitengewoon slecht weder tegengehouden, kwam die kleine stoomer eerst den 16den dier maand te Serawak aan, alwaar men de rust hersteld vond, waarna de *Kinsbergen* weder naar Pontianak terugkeerde.

Op ontvangen berigt van het bovenvermelde te Serawak, stoomde Zr. Ms. stoomschip *Merapi*, den 26sten Maart te voren ter versterking van het Oost-Indisch eskader uit Nederland ter reede Batavia aangekomen, naar de westkust van Borneo, om, indien zulks nog noodig mogt wezen, tot hulpbetoon mede naar Serawak te worden gedirigeerd.

Na bekend te zijn geworden met de herstelde rust te dier plaatse, kwam die stoomer op den 5den April bij de vlag terug.

Gelijktijdig met de *Merapi* verliet Zr. Ms. stoomschip *Onrust* de reede van Batavia, ten einde deszelfs station te hernemen ter bovengenoemde westkust.

Tot het doen eener reize naar Atsjin, ten einde een bezoek bij den Sultan van dat rijk te brengen, vertrok op den 8sten Maart jl. Zr. Ms. stoomschip *Amsterdam* van Batavia.

Zr. Ms. schroefstoomschip *Samarang*, van uit het station Macassar, deed in de maand Maart jl. eene reize naar Boneratte, ten einde aldaar een onderzoek te doen naar een geval van zeeroof, en naar Boeton met het doel om aldaar te onderhandelen over het aanleggen van een steenkolendepôt.

Het onderzoek te Boneratte leverde het bewijs op, dat het beschuldigde hoofd Daing Mabella, van dat eiland, aan de plaats gehad hebbende zeerooverij geen deel had.

Dezelfde stoomer verliet, met den secretaris van inlandsche zaken, drie inlandsche hoofden en gevolg aan boord, den 16den Maart jl. de reede van Macassar, met eene zending naar het hof van Boni, na afloop van welke de *Samarang* den 5den April jl. weder ter reede Macassar het anker wierp.

Zr. Ms. schroefschoener *Montrado*, mede tot dat station behoorende, deed in de maand Maart jl., vergezeld van 3 kruisbooten, eenen kruistogt langs de zuidkust van Celebes, ter opsporing van zeeroovers, zonder er evenwel aan te treffen.

Het stoomschip *Etna* verliet op het berigt, dat een zestal zeerooverspraauwen op de noordkust van Ceram aanwezig zouden zijn, de reede van Amboina op den 8sten Februarij jl., ten einde deze, welke menschen aldaar hadden geroofd, te achterhalen.

De koers werd genomen om de oost langs de zuidkust van Ceram en de oost- en noordkust van dat eiland en de aangrenzende kleine eilanden. Op onderscheidene plaatsen werd de bevolking aangemaand op hare hoede te zijn tegen eenen eventuelen aanval der zeeroovers.

Deze laatsten hadden zich op de noordwestkust van Ceram het eerst vertoond en vervolgens koers gezet om de oost.

Bij het eiland Gissee kwamen de hoofden der verschillende negorijen aan boord en verhaalden den opvarenden van eene groote en twee kleine zeerooverspraauwen, die, vier dagen geleden, acht inlanders, uitmakende de bemanning van eene praauw welke van Goram naar Gissee terugkeerde, in slavernij hadden weggevoerd. Ook op P. Panjang hadden deze onverlaten een aanval gewaagd; de bevolking had hen evenwel afgeslagen, doch bij die gelegenheid 3 man verloren.

De onwetendheid der bevolking, werwaarts deze zeeroovers waren vertrokken en de zoo uiteenloopende gissingen daaromtrent deden den bevelhebber der *Etna* besluiten om deszelfs onderzoek om de west voort te zetten, omdat de mogelijkheid bleef bestaan de ontbrekenden aan het getal op de n.-w.-kust gezien, te kunnen ontmoeten.

Vooraf werd het eiland Mandarang, gelegen op de oostkust van Ceram, onderzocht; volgens het zeggen der bevolking, zoude zich daar veel slecht volk ophouden. Bij dit onderzoek bleek daar niets van: men vond het onbewoond en trof geen spoor van bewoond te zijn geweest aan.

Vervolgens werd de noordkust op $\frac{1}{4}$ mijl afstands langs gestoomd. Op het als onbewoond bekend staande gedeelte van kaap Lama, tot 6 mijlen beoosten Wahaai, trof men hier en daar massa's menschen aan; bij onderzoek bleek het dat dit Alfoeren waren, welke van het binnen 's lands liggende gebergte naar het strand van tijd tot tijd afzakken en bij het naderen onzer sloepen naar de bosschen de wijk namen.

Te Wahaai komende mogt men zich verheugen met de kans van drie

groote zeerooversprauwen te zullen aantreffen; volgens berigten, welke schijnbaar geen twijfel overlieten, hielden die vaartuigen zich nog op bij de Toetjoes-eilanden, gelegen in de baai van Sawaai.

De komst der *Etna* te Wahaai had 's avonds plaats; een gunstig tijdstip voorzeker, dewijl de rook der *Etna* op die eilanden niet kon gezien worden.

Alle maatregelen om den gewaanden buit te overvallen, werden genomen; vóór het aanbreken van den dag bevond zich de *Etna* op korten afstand van die eilanden, doch na een naauwgezet onderzoek moest men vol teleurstelling, dewijl het bleek dat er geene roovers aanwezig waren, vertrekken.

Van hier werden de westkant van Ceram en de straten op die hoogte onderzocht; doch ook deze laatste pogingen mogten geen gewenscht gevolg hebben: den 14den liet die stoomer in de baai van Amboina het anker vallen.

Ten einde de gewone jaarlijksche reize te doen naar Aroë-Kei en de Ceram-laut-eilanden alsmede om Goram aan te doen, werd de mede in de Molukkos gestationeerde schoenerbrik *Bembang* aangewezen, welke tot dat einde, met den ambtenaar W. F. C. van Helsdingen als gecommitteerde van den gouverneur aan boord, op den 10den Maart de baai van Amboia verliet.

In de maand Januarij jl. had de kommanderende officier van het stoomschip *Phoenix*, ter reede Kema tijdelijk gestationeerd, niets van het zich vertoonen van zeeroovers vernomen; aan de bijna zonder ophouden zeer hevig daar heerschende westewinden, werd zulks hoofdzakelijk toegeschreven.

Alleenlijk ontving men berigt van drie van de zeeroovers ontvlugte slaven, die te Gorontalo waren aangekomen, dat te Solok 15 praauwen, bestemd naar Palembang, en 12 andere naar de kust van Menado, werden uitgerust. Deze zouden later gevolgd worden door 12 andere, onder aanvoering van het hoofd Silant, die met 34 volgelingen gepasseerde jaar ontsnapt was aan de vervolging door de bevolking dier residentie, en bij die gelegenheid de roovermagt aanvoerde, welke door het stoomschip *Amsterdam* eenige dagen te voren overvallen werd.

In de maand Februarij jl. deed de *Phoenix* een kruistogt om de noord. Ook toen werden geene roovers aangetroffen; een dergelijke togt geschiedde in Maart jl. op het ontvangen berigt, dat tusschen Banka en Tjanjong Palissang 7 verdachte praauwen waren gezien; men kreeg op dezen togt de overtuiging, dat deze laatste vaartuigen aan orang-badja's toebehoorden; de kust van Menado werd vervolgens ook nog bezuiden Kema tot Belang langs gestoomd; doch nergens eenig berigt van zeeroovers bekomende, kwam de *Phoenix* den 12den Maart ter reede van Kema terug.

Den volgenden dag verliet die stoomer op nieuw laatstgenoemde reede en kwam den 18den daaraanvolgende te Amboina, ten einde deszelfs voorraad levensmiddelen aan te vullen.

Op die reize werd Ternate aangedaan en de kusten van Batchian digt langs geloopen en niets verdachts op dien overtogt ontdekt.

Batavia. — Wij zijn in de gelegenheid het volgende mede te deelen nopens eene ontmoeting van Zr. Ms. stoomschip *Etna*, gekommandeerd door den kapitein-luitenant ter zee A. Clarkson, met rooverspraauwen nabij het eiland Boeroe (Molukkos).

Op de terugreis van Gorontalo naar Amboina werd de reede van Kajeli op Boeroe even aangedaan, ten einde den stand van zaken aldaar ten gevolge der nieuwelings uitgebrokene pokziekte, op te nemen.

Den 11den April jl., omstreeks $8^1/_2$ ure, kwam het stoomschip op die reede, doch daar niemand, als naar gewoonte, kwam, om den aan boord zijnde gouverneur der Moluksche eilanden te ontmoeten, werd het vermoeden opgevat, dat de bevolking, wegens de heerschende pokziekte, de wijk naar het gebergte had genomen.

Terwijl intusschen het stoomschip niet ten anker kwam, maar op en neder hield, bekwam men, door een oppasser van den opziener van Boeroe, de Fretes, het berigt, dat eenigen uren voor den middag, om den noordoosthoek van de Kajeli-baai, bij Tandjong Kramat, was gezien eene rooversvloot, en dat de opziener, om de praauwen te verjagen, die reeds een vijftal menschen hadden geroofd, derwaarts was vertrokken.

Er werd dadelijk besloten naar het opgegeven punt te stoomen. Nabij den zuidoosthoek der Kajeli-baai kwam de orang kaja van Waijsama aan boord om kennis te geven dat drie groote Balanguinische zeerooverspraauwen, die tusschen Tanjong Kramat en Tanjong kaijoe-poeti langs de kust roeiden, waren gezien, en dat de eerste tijding van hare verschijning op dien dag bij den opziener omstreeks 12 ure was ontvangen door eenen inlander, die mededeelde, dat de roovers dien morgen van Kelang en Manipa voor de baai waren verschenen, en kort daarop eerst drie en later twee personen hadden geroofd en toen om de zuid waren gestevend.

Daarop had de opziener met den meesten spoed twintig burgers, behoorlijk van geweren en munitie voorzien, alsmede een twintig of dertigtal negorij-inwoners bijeen verzameld en met die inderdaad zeer geringe magt in een paar orembaijen moedig de zeeroovers achtervolgd.

Deze tijding kwam nagenoeg ten half vijf ure. De opziener de Fretes had het stoomschip zien aankomen en mitsdien den orang kaja opgedragen om kondschap te geven; doch hetzij dat deze zijnen last niet genoeg had begrepen of geen middel gevonden, vóór het binnen stoomen der baai van de *Etna* berigt te geven, waren met het naar de reede stoomen en terugkeeren twee kostelijke uren verloopen, die, zoo als nader zal blijken, den zeeroovers de gelegenheid hebben verschaft met twee praauwen te ontkomen.

Intusschen werd met de meeste kracht naar de aangeduide plaats gestoomd.

Den opziener de Fretes zag men nabij Tandjong-Kramat langs het strand met zijne kleine magt oprukken.

Eene in der haast vlugtende Tabelloresche praauw met vijf personen had kort te voren een paar schotten met de zeeroovers gewisseld.

De djoeroemoedi daarvan verhaalde, dat zij pas den tweeden hoek Tandjong Kaijoe-poeti waren omgeroeid.

Een paar kleine sampangs, waaruit de menschen kort te voren geroofd waren, en eenige manden, waarschijnlijk met goederen door de roovers geroofd, werden drijvende gezien.

Zoodra men den hoek om was, kreeg men de drie rooverspraauwen in zigt, die zoodra zij zagen dat zij het stoomschip niet konden ontloopen, behendig van de gesteldheid der kust gebruik maakten, door zich achter een vooruitstekend rif in slagorde te plaatsen; welke plek hun dus volkomen bekend was.

Ongeveer kwart voor zes ure was de *Etna* daar ter plaatse; de zee was hol, de branding hoog, het rif stak ver vooruit, zigtbaar door verkleuring van water, terwijl nergens ankergrond was. De duisternis begon bijna te vallen en aan landing was wel niet te denken.

De praauwen hadden de Hollandsche en eene witte vlag geheschen, doch op een los schot maakten zij geene beweging om zich te onderwerpen, maar bereidden zich voor tot tegenweer. Het bleek toen dat er drie Balanguinische zeerooverspraauwen van de grootste soort waren, volgepropt met roovers en geroofde menschen.

Het stoomschip opende daarop het vuur, meest met kartetsen, en vóór dat het duister was, was eene praauw in den grond geschoten, de tweede zwaar lek en de derde ook beschadigd.

De invallende duisternis belette het werk der vernieling voort te zetten en het bleef ook onmogelijk met de sloepen te ageren. Intusschen had men gezien, dat de roovers gedurende het vuren over boord sprongen en zich aan wal redden, terwijl een aantal hunner in het water bleven, om de praauwen zoo mogelijk vast te houden.

Gedurende den nacht werd met de meeste waakzaamheid op en neêr gehouden, doch het bleek bij het aanbreken van den dag, dat twee praauwen, onder begunstiging der duisternis, in weerwil dat de eene half doorschoten en de andere lek was, middel hadden gevonden te ontsnappen, waarschijnlijk door langs de kust op te roeijen en, daar zij niet zigtbaar waren, maar de roovers wel het stoomschip konden zien, eenen tegenovergestelden koers te nemen.

Den volgenden dag was de opziener de Fretes met zijne manschappen aan het strand. Hij was ongeveer ten zeven ure den vorigen avond daar gekomen, een half uur nadat de roovers de plaats hadden verlaten, zeer tot zijn geluk, daar hij, bij een treffen veel kans zou hebben geloopen voor de overmagt te bukken en het slagtoffer te worden van zijne pogingen om de roovers te achterhalen.

Door de Alfoeren werden dadelijk aan het strand gebragt 26 geroofde menschen, bij deze gelegenheid ontkomen, die onmiddellijk aan boord van de *Etna* werden opgenomen. Velen der roovers waren, volgens hunne opgave, bij dit gevecht gesneuveld, doch men kon het getal niet gissen, uit hoofde zij gewoon zijn hunne dooden mede te nemen. Aan het strand vond men echter twee dooden, die bij de overhaasting niet schijnen te hebben kunnen medegevoerd worden.

Hierop stoomde de *Etna* langs de zuidkust tot nabij den hoek Batoe Pegge, zonder dat bij een scherp onderzoek iets werd ontdekt. Het was blijkbaar dat de roovers de kust hadden verlaten, daar zij met roeijen onmogelijk zoo ver hadden kunnen komen.

De *Etna* stoomde alsnu weder naar de Kajeli-baai, ten einde het resultaat te vernemen van de nasporingen van den opziener de Fretes en de Alfoeren, om vlugtelingen te redden en eens achtergeblevene roovers op te vatten.

Bij de aankomst der *Etna* in den achtermiddag waren nog 25 vlugtelingen gevonden en 7 roovers opgevat, zoodat buiten deze opgevatte 7 zeeroovers, in het geheel 51 menschen, van onderscheidene plaatsen geroofd, zijn gered geworden, waaronder twee der vijf dien morgen geroofde Kajeliers.

Uit de opgaven der geroofde menschen bleek, dat deze rooversvloot dezelfde was, welke de *Etna* in de maand Maart jl. vergeefs langs de kusten van Goram en Ceram had opgezocht [zie *Staats-courant* n°. 129], en dat de zeeroovers, na op de noordkust van Ceram, op Goram en op Keij een aantal menschen te hebben geroofd, den togt hadden voortgezet naar de Aroe-eilanden, van waar zij naar Banda overstaken en vervolgens de baai van Ambon opzochten, hebbende zij toen langs de oostkust van Ambon en de eilanden Kelang en Manipa denzelfden dag, eenige uren voor de komst der *Etna*, de baai van Kajeli bereikt. Op dezen togt hadden zij, volgens opgave der gevangenen, tusschen de 80 en 90 personen geroofd, voornamelijk van Aroe, Keij, Goram en Ceram, terwijl zich onder de bevrijden ook bevonden Boetonnezen en Ternatanen.

BATAVIA. — *Kort overzigt der verrigtingen van de ingenieurs voor het mijnwezen.*

Eiland Batjan. — Gedurende de maand Februarij jl. werd de ingenieur der 3de klasse S. Schreuder, zoowel door ziekte, als door het slechte weder, verhinderd op excursien uit te gaan.

De werkzaamheden op Ajer-Mambius, zijnde het vernieuwen en verbeteren der woningen, zijn voortgezet.

Zuid- en Ooster-afdeeling Borneo. — De boringen in den padang Kraton werden gedurende de maand Februarij door den ingenieur der 3de klasse H. F. E. Rant voortgezet.

Den 10den bezocht die ingenieur de mijn Oranje-Nassau en deed de noodige opname tot het bewerken der heuvels ten zuid-westen van het etablissement.

Met de boringen werd intusschen voortgegaan en op het einde der maand in den bovengemelden padang als afgeloopen beschouwd, na in den put L het geheel bekende terrein van goenoeng Djalamadi te hebben ontmoet.

Wester-afdeeling van Borneo. — In het begin der maand Maart werd door den ingenieur der 3de klasse R. Everwijn alles in gereedheid gebragt ter voortzetting van het onderzoek naar kolen aan de Kapoeas. Den 27sten Maart vertrok hij van Pontianak naar Tajan, alwaar hij den 31sten aankwam.

De resident van de Wester-afdeeling van Borneo vertoonde dien ingenieur eenige mineralen; het eene was ijzer-pyriet, het andere eene soort van kool, het meest in eigenschappen overeenkomende met anthraciet van eene slechte hoedanigheid. Deze mineralen waren door den controleur der 2de klasse C. Kater in het gebied van Landak gevonden, twee dagreizen boven Gnabang.

Deze plaats is echter voor ontginning ongunstig gelegen, daar de vaart op de Landak-rivier, van af Pontianak tot Gnabang, voor stoomschepen groote moeijelijkheden oplevert; terwijl boven genoemde plaats de rivier, zelfs voor kleine vaartuigen, onbevaarbaar is.

Den 10den April begaf zich de ingenieur de Groot naar het eiland Banka, ter voortzetting der proefsmeltingen, volgens de methode van den hoogleeraar Mulder.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden heeft de commissie van rapporteurs voor het wets-ontwerp tot regeling der uitgaven wegens verstrekkingen voor het Departement van Marine, dienst 1857, daaromtrent haar verslag uitgebragt. De dag der beraadslaging zal nader worden vastgesteld.

De behandeling van het wets-ontwerp betreffende het lager onderwijs

is in deze zitting voortgezet, waaraan deel namen de heeren: Noltheniua, Mackay, Gevers Deynoot, Elout van Soeterwoude, Bosscha en Groen van Prinsterer.

De beraadslaging zal morgen voortgezet worden.

Met dit nommer der *Staats-courant* worden verzonden:

1º. vel 161—165 van het BIJBLAD II, inhoudende het verslag van het verhandelde in de zitting der Tweede Kamer van den 29sten dezer;

2º. vel 289 en 290 der *Bijlagen* van hetzelfde BIJBLAD, inhoudende: *a.* het vervolg en slot van het ontwerp van wet op het regt van successie en van overgang, benevens de daarbij behoorende memorie van toelichting; *b.* Koninklijke boodschap ten geleide van een ontwerp van wet tot verhooging van hoofdstuk IX B der Staatsbegrooting voor 1857, alsmede dat wets-ontwerp zelf met memorie van toelichting; *c.* Eindverslag der Commissie van Rapporteurs voor het ontwerp van wet tot verhooging der begrooting wegens den arbeid der gevangenen over 1857; *d.* Amendementen voorgesteld op het ontwerp van wet op het Lager Onderwijs.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK. — Sedert de wederoprigting van het Keizerrijk heeft de algemeene politie in Frankrijk wegens de buitengewone tijdsomstandigheden een afzonderlijken tak van bestuur onder een meer of min zelfstandig hoofd uitgemaakt. Krachtens een in den *Moniteur* van gisteren afgekondigd besluit des Keizers zal zij voortaan niet meer dan eene der afdeelingen van het ministerie van binnenlandsche zaken zijn.

— Thans wordt stellig gemeld dat de Keizer en de Keizerin der Franschen zich den 28sten Julij eerstkomende naar het eiland Wight zullen begeven, om eene week bij Koningin Victoria door te brengen.

SPANJE. — Men weet dat de Spaansche kamer van volksafgevaardigden terstond na de opening harer zitting een wets-ontwerp van de regering ontvangen heeft, houdende nieuwe en strengere bepalingen tot regeling der drukpersvrijheid. Daar de tijd nadert waarop de Cortes voor geruimen tijd uiteen gaan, terwijl de progressisten in de kamer voornemens schenen te zijn om het tot stand komen dier voordragt zoo lang mogelijk door het indienen van amendementen tegen te houden, heeft het gouvernement in de zitting der kamer van den 23sten dezer magtiging gevraagd om de voorgedragen wetsbepalingen onverwijld in te voeren, behoudens het regt der Cortes om de zaak tot onderwerp van nadere overwegingen en voorstellen te maken. Deze magtiging vragende verklaarde de minister van binnenlandsche zaken, dat het gouvernement de voorgedragen bepalingen behoefde om te kunnen regeren; hij verlangde verder, dat dit voorstel des gouvernements niet op de gewone wijze naar de afdeelingen gezonden zou worden, maar naar de commissie welke door de kamer met het onderzoek van het wets-ontwerp op de drukpers belast was en daarover reeds een gunstig rapport uitgebragt had. Dienovereenkomstig is door de vergadering met eene overgroote meerderheid (194 tegen 26 stemmen) besloten, waaruit opgemaakt wordt dat de gevraagde magtiging zonder veel tegenstand aan het gouvernement zal worden verleend.

In de zitting van den Spaanschen Senaat van den 24sten dezer is de beraadslaging over het ontwerp van wet tot wijziging der grondwetsbepalingen betrekkelijk de zamenstelling van dat staatsligchaam voortgezet, en is door den maarschalk Serrano de daarbij voorgestelde wederinvoering der majoraten bestreden als strijdig met het belang der huisgezinnen, met den geest van 's lands wetgeving en met de leer der gezonde staathuishoudkunde.

TURKIJE. — In het officiële dagblad van Moldavie zijn de vijf klassen van kiezers opgeroepen om op onderscheidene dagen, in de tweede helft dezer en in de eerste week der aanstaande maand, zamen te komen ter verkiezing harer vertegenwoordigers. Blijkens dat besluit bedraagt het gezamenlijke aantal kiezers in Moldavie 171,840, op eene bevolking van ruim 250,000 huisgezinnen.

— Brieven uit Konstantinopel van den 19den dezer bevestigen het reeds medegedeelde berigt, dat de Porte den Belgischen gezant zijne reispassen heeft gezonden, onder verklaring dat zij bereid was om tot zijn vertrek de betrekkingen met het Belgische gezantschap te hervatten. Zij voegen er bij, dat die gezant zich niet alleen door zijne bemoeijing met de aangelegenheden der Vorstendommen, maar in het algemeen door zijne vijandige gezindheid jegens Turkije het misnoegen van de Porte, als mede van andere mogendheden op den hals gehaald had, doch dat het Belgische gouvernement, uitgenoodigd zijnd om hem terug te roepen, daartoe geenen grond had gevonden.

— Een half-officieel dagblad van Weenen, de *Oesterreichische Correspondenz*, deelt een berigt uit Alexandrie van den 20sten dezer mede, volgens hetwelk de tarwe-oogst in Egypte zoo overvloedig is, dat er wel 3,200,000 mudden voor den uitvoer beschikbaar zouden zijn.

BELGIE. — Gisteren is in het kiesdistrict Doornik de heer Sacquelen met 1296 van de 1828 uitgebragte stemmen tot lid van den Senaat van Belgie gekozen, ter vervulling eener door overlijden ontstane vacature. Hij was de candidaat der liberale partij en had geenen mededinger. De liberale dagbladen zien in die keuze eene schitterende overwinning voor hunne partij. Zoo zegt de Brusselsche *Observateur*: »Zaturdag jl. heeft men nog verscheiden voorstanders der geestelijkheid, die de vereischten voor het lidmaatschap des Senaats bezitten, trachten over te halen om in het kiesdistrict Doornik als candidaat op te treden; maar geen van hen heeft zich aan eene gewisse nederlaag willen wagen, en zoo is de heer Sacquelen zonder mededinger gebleven. Dat is de uitwerking der kloosterwet! Een district hetwelk in Junij 1856 drie afgevaardigden van de regter zijde naar de Kamer zond, hetwelk een lid van het kabinet, wiens persoonlijke invloed te Doornik niet gering is, onder zijne afgevaardigden telt, dat district is thans door de lessen der ervaring en door de beraadslaging over de kloosterwet zoo wijs geworden, dat er geen aanhanger der geestelijkheid te vinden is die als candidaat durft optreden."

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN MARINE.

, De gewone Audientie van den Minister van Marine zal op Vrijdag, den 3den Julij aanstaande geen plaats hebben.

's Gravenhage, den 29sten Junij 1857.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

, De Minister van Binnenlandsche Zaken brengt ter kennis van het publiek, dat bij den Boekhandelaar *G. J. Mingelen* (Firma *van Weelden en Mingelen*) te *'s Gravenhage*, en door diens tusschenkomst in de voornaamste gemeenten des Rijks, tegen den prijs van *een gulden vijftig cents* (f 1.50) het exemplaar is verkrijgbaar gesteld het werk getiteld: *Verslag aan den Koning over de Openbare Werken.* 1855 en 1856.

's Gravenhage, den 22sten Junij 1857.

A. G. A. VAN RAPPARD.

Provincie *Zuidholland.*

AANBESTEDING.

Op Maandag den 6den Julij 1857, des voormiddags ten 11½ ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Zuidholland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 10de district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Gravenhage, worden Aanbesteed

het maken eener krib aan den regter oever der rivier de Merwede onder Papendrecht, tusschen de krib aan den met steen bestorten Schaardijk en de eerste krib aan de eigendommen van den heer van Haaften.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving, volgens art. 11 van het Bestek.

Het Bestek ligt ter lezing aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Zuidholland, te 's Gravenhage, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende Dingsdag vóór de Besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere informatien te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat A. Greve, te 's Gravenhage, en bij den Hoofdingenieur-titulair Doeters van Leeuwen, te Gorinchem.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

A. G. A. VAN RAPPARD.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

, De Minister van Finantien brengt ter kennis van de belanghebbenden, dat van af den 3den Julij aanstaande, tot en met den laatsten dier maand zal zijn opengesteld de betaling van de interesten, over de eerste zes maanden dezes jaars, der sommen door rekenpligtige ambtenaren als Borgtogt in gereed geld in 's Rijks kas gestort, en in het Algemeen Register ingeschreven, zullende de betaling geschieden ten kantore van de Betaalmeesters in de verschillende Arrondissementen, waaronder hunne woonplaatsen behooren, tegen voldaanteekening op de betaalsrol of, tegen intrekking van eene quitantie, ingerigt volgens het bestaand model; en worden zij in hun belang uitgenoodigd, den gestelden termijn niet te laten voorbijgaan.

's Gravenhage, den 22sten Junij 1857.

De Minister voornoemd,

VROLIK.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

Plaatsing eener zwarte ton in het zeegat de Roompot.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in het zeegat de *Roompot* tegen de zuidwestpunt der *Roggeplaat* is geplaatst eene *zwarte ton* in 76 palmen diepte bij gewoon laag water, in de merken:

de toren van Ouwerkerk tusschen het havenvuur en eene schuur, staande aan het havenhoofd van Zierikzee;

de molen van Moriaanshoofd in een boschje;

in peiling: de toren van Zierikzee O. t. Z.;

de kerk van Haamstede N. t. W. ½ W.; bij miswijzend kompas.

's Gravenhage, den 30sten Mei 1857.

De Minister voornoemd,

J. S. LOTSIJ.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende, door het Ministerie van Marine (afdeeling *Hydrographie*) te *St. Petersburg* uitgevaardigde bekendmaking:

1º. Tot meerder gemak der bij nacht op de reede van *Reval* in- en uitwerkende schepen zal één der twee lichttorens dier stad, en wel die van *Catherinenthal*, te rekenen van den 1/13 Julij dezes jaars, zoodanig verlicht worden, dat het duurzaam licht des torens zigtbaar worde aan den Oostelijken ingang der reede b/w den meridiaan der ondiepte van *Dovel. Ey*; terwijl aan den Westelijken ingang, tusschen *Nargen* en *Suren*, het te voorschijn komen van het licht de schepen beveiligen zal voor de rotsen van *Nargen*, dat wil zeggen, dat de lichtstralen van dezen toren zich uitstrekken zullen om de Oost tot het N.-O. 7½°, en om de West tot het N.-W. 56½°.

Deze vergrooting van den hoek der verlichting des Zuidelijken torens van *Catherinenthal* is de eenige wijziging, welke daarin zal worden gebragt; hij zal voortaan alle nachten verlicht zijn, gelijk tot heden plaats vindt, en ten zelfden tijde als de Noordelijke lichttoren van *Catherinenthal*.

2º. Gedurende het zomersaizoen van 1857 zullen twee der lichttorens in de *Finsche Golf*, namelijk die van *Zeskar*, staande op de Noordwestpunt van het eiland van dien naam, en de kleine lichttoren van *Hochland*, staande op de Noordpunt van dat eiland, bij wijze van proefneming onafgebroken hun licht vertoonen, derhalve ook van 16/28 Mei tot 1/13 Julij, gedurende welk tijdvak, uit hoofde van de korte nachten, al de andere lichtorens niet verlicht zijn.

's Gravenhage, den 4den Junij 1857.

De Minister voornoemd,

J. S. LOTSIJ.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

Loodsdienst voor het Friesche Zeegat en de Eems.

Krachtens het Koninklijk besluit van den 1sten dezer, n°. 36, zal de loodsdienst voor het *Friesche Zeegat en de Eems* aanvang nemen met den 1sten Julij aanstaande.

De werkkring der loodsdienst voor deze Zeegaten is:

a. het uit zee loodsen in het *Friesche Zeegat* tot *Oostmahorn* en *Zoutkamp*;

b. het uit zee loodsen in *de Eems* naar *Delfzijl*;

c. het loodsen van *Zoutkamp* en *Oostmahorn* naar zee;

d. het loodsen van *Delfzijl* naar zee.

Te rekenen van laatstgemelden datum, zullen voor die Zeegaten geadmitteerde loodsen kruisen, op vaartuigen (Rinkelaars), kenbaar aan de gewone onderscheidingsteekenen, als: de *blaauwe loodsvlag*, met het nommer van het vaartuig in top, en in het grootzeil den naam van het Zeegat met het nommer van het vaartuig. Voorts van zonsondergang tot zonsopgang, een *toplicht* in eene lantaren met wit en rood glas, om den andere afwisselende. Van het dek dier vaartuigen wordt van tijd tot tijd een *flambouw-licht* vertoond.

Te *Oostmahorn*, *Zoutkamp* en *Delfzijl* zullen geadmitteerde loodsen tot het *naar zee brengen* der schepen beschikbaar zijn.

De loodsgelden moeten betaald worden bij de daarvoor gestelden Ontvangers te *Oostmahorn* en te *Delfzijl*, volgens het tarief, gevoegd bij het *Reglement op de loodsdienst voor het Friesche Zeegat en de Eems*, vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 18den Maart 1857 (*Staatsblad* n°. 12).

's Gravenhage, den 6den Junij 1857.

De Minister voornoemd,
J. S. Lotsij.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden dat, daar de Torenspits van Ouddorp (op Goedereede) eerstdags zal worden afgebroken, de Toren dier gemeente niet langer als Zeemerk dienen zal.

's Gravenhage, den 6den Junij 1857.

De Minister voornoemd,
J. S. Lotsij.

NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ.

Veiling van BANKA-TIN *in* 1857, *te* AMSTERDAM, *op*

Donderdag den 16*den Julij*, *van:*

89,479 Blokken, liggende te Amsterdam;
67,929 » » » Rotterdam;
8,822 » » » Dordrecht;
8,482 » » » Schiedam;
5,993 » » » Middelburg;

welke hoeveelheden, bij tijdigen aanvoer, nog zullen kunnen vermeerderd worden met p. m. 10/m *Blokken*.

De verkoop zal geschieden bij kavelingen van 500 *Blokken*.

De Directie geeft voorts de verzekering dat zij vóór *medio Junij* 1858 *geen ander* Tin aan de markt zal brengen; dat tot op genoemd tijdstip geene gouvernements-veilingen van Tin in *Nederlandsch Indie* zullen gehouden worden, en dat almede tot voormeld tijdstip geene verzendingen van dat metaal van *Indie* naar *China* voor gouvernements-rekening zullen plaats hebben, de hoeveelheid van 10,000 *pikols* te boven gaande.

De bovenstaande toezegging omvat niet het Tin hetwelk aan anderen toebehoort, zoodat het Gouvernement zich voorbehoudt het regt om den Concessionarissen voor de ontginning van het eiland Billiton, behalve de 6000 *pikols Tin en Java*, ook den verkoop van 8000 *pikols in Nederland al dan niet* te vergunnen.

Amsterdam, 2 Junij 1857.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

. Bij behoorlijk geregistreerd Vonnis, door de Arrondissements-regtbank te Zwolle op den vier en twintigsten Junij jongstleden gewezen, tusschen *Gerrit Bos*, Arbeider te Avereest, als Eischer, en *Henderkien Bos*, ongehuwd, meerderjarig, zonder beroep, wonende te Avereest, als Gedaagde, is genoemde *Henderkien Bos* ter zake van krankzinnigheid onder Curatele gesteld met alle gevolgen van dien, onder verwijzing van dezelve in de kosten van het geding.

Zwolle, den 29sten Junij 1857.

Voor Extract conform,
Mr. W. P. Hubert, *Procureur*.

[Kosteloos.]

. Bij verklaring, op den 29sten Junij 1857 voor den Edel Achtbaren Heer Kantonregter te Haarlem uitgebragt, is door den Heer *Johann Gottfried Foenckler*, te Zandvoort, aan zijnen Zoon *Friedrich Wilhelm Foenckler*, verblijf houdende te Haarlem, Handligting verleend tot het fabriceren van Physische Instrumenten; den Handel daarin, zoo alleen als in Vennootschap; het aangaan van alle daartoe vereischte verbindtenissen en de geheele ontvangst, de uitgave en de beschikking van en over zijne inkomsten.

Bekendmaking ingevolge Art. 31 van het Wetboek van Koophandel.

Bij Notariele Acte, den 29sten Junij 1857 te Rotterdam verleden, is door de ondergeteekenden, *Clara Louisa Nathy*, Weduwe van den Heer *Nicolaas Brouwer*, en *Cornelis Nicolaas Brouwer*, beiden woonachtig te Rotterdam, te rekenen met den 1sten Julij 1857, ontbonden de tusschen hen bestaande Vennootschap betrekkelijk het fabriceeren van en Handel drijven in Azijn, en hetgeen daarmede in verband staat, gedreven onder de Firma van *Wed. N. Brouwer en Zoon*; zijnde de eerst-ondergeteekende belast met de vereffening der nog uitstaande zaken dezer Vennootschap; en zullende voorschreven fabricaat en Handel door de eerst-ondergeteekende voor hare privé rekening, en onder hare particuliere handteekening, op gelijke wijze als vroeger, worden voortgezet.

Wed. N. Brouwer, Nathy.
Corn[s]. N. Brouwer.

. Bij Acte, den 29sten Junij 1800 zeven en vijftig ten overstaan van den Notaris *Pieter Louwerse*, te Amsterdam verleden, is tusschen de ondergeteekenden *Unico Wilkens*, Koopman, wonende te Voorst, en *Unico Hendrik Wilkens*, Koopman, wonende te Amsterdam, eenige leden der Firma *Unico Wilkens en Comp.*, gevestigd te Amsterdam, overeengekomen en bepaald, dat de eerst-ondergeteekende, te rekenen van 1 Julij 1857, heeft opgehouden lid dier Firma te zijn, met het regt voor den tweeden-ondergeteekende, om de zaken der ontbondene Vennootschap voor zijne eigene rekening en onder zijne aansprakelijkheid alleen, onder de bestaande Firma voort te zetten en de bevoegdheid, om de vereffening der openstaande zaken onder die Firma te bewerkstelligen.

U. Wilkens.
U. H. Wilkens.

BEURSPRIJZEN VAN SCHULDBRIEVEN.

Amsterdam, Dingsdag 30 Junij 1857.

	pCt.					pCt.			
Nederl. W. Sch.	2½	63⅜	63$\frac{5}{16}$	63$\frac{11}{16}$	Spanje. Nieuwe 3% dito	1¼	25[illegible]	25½	25¼
Dito dito	3	76[illegible]	77	—	Buitenlandsche	3	42¾	—	—
Dito dito	4	96⅞	96⅞	96⅞	[illegible]	3	[illegible]	39[illegible]	[illegible]
Syndikaat	3½	91[illegible]	—	—	Portug. Tw. Londen	3	[illegible]	—	—
[illegible]	4½	[illegible]	—	—	Oostenr. Metall.				
Belgie. Bij Rothschild	2½	52⅞	—	—	1816-1852	5	76¾	76$\frac{13}{16}$	—
Rusl. Bij Hope en C°. 1798 en 1816	5	105	105¼	106	Dito Zilv. Nation.	5	78⅛	78$\frac{5}{16}$	—
Dito 1828-1829	5	103¾	—	—	Dito Zilver 1849-1854	5	86	86[illegible]	—
Dito 1840	4	87¾	—	—	Dito 1847-1852	2½	39[illegible]	—	—
Stieglits	4	87½	—	—	Braz. Lond. 1824	5	—	—	—
Dito 1854	5	97¼	97[illegible]	—	Mexico Londen	3	—	—	—
Dito 1855	5	99[illegible]	99[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	—	—	—
[illegible]	4½	[illegible]	[illegible]	—	[illegible]		—	—	—

Hollandsche flaauw; overigens onveranderd.

Londen, heden.

Consols . . . . . . 3 pCt. 92⅝ à —

Parijs, heden.

Fransche rente . . . 3 pCt. 67.60 à —

Weenen, heden.

Metalliek . . . . . 5 pCt. — à —
Nationale . . . . . 5 » — à —
Wissel Londen . . . . . — à —

SPOORWEG

van AKEN naar LANDEN over MAASTRICHT, in verbinding met den Spoorweg van ANTWERPEN naar ROTTERDAM.

DIENSTREGELING, AANVANG NEMENDE DEN 1sten JULIJ 1857.

MAASTRICHT	*Vertrek*	6.22	voormiddag;	12.17	namiddag.
ANTWERPEN	»	12.30	namiddag;	5.25	»
ROTTERDAM	*Aank.*	4.45	»	10.—	»
's GRAVENHAGE	»	6.30	»	12.15	's nachts.
AMSTERDAM	»	11.—	»		
UTRECHT	»	7.—	»	11.35	»
AMSTERDAM	»	8.20	»	12.30	»

AMSTERDAM	*Vertrek*	10.45	namiddag;	7.35	voormiddag.
UTRECHT	»	11.50	»	8.55	»
's GRAVENHAGE	»	9.57	»	8.30	»
ROTTERDAM	»	12.45	's nachts;	10.—	»
ANTWERPEN	»	9.—	voormiddag;	4.30	namiddag.
MAASTRICHT	*Aank.*	12.15	namiddag;	8.40	»

MAASTRICHT (over AKEN, RUHRORT, EMMERIK) *Vertrek* 7.50 voormiddag; 12.25 namiddag; 4.10 namiddag.
ARNHEM *Aankomst* . . . . . . 5.25 namiddag; 10.22 » 3.50 's morgens.

ARNHEM (over EMMERIK, RUHRORT, AKEN) *Vertrek* . . . . . . 1.40 's nachts; 10.28 voormiddag.
MAASTRICHT *Aankomst* . . . . . . 12.06 namiddag; 8.15 namiddag.

Van MAASTRICHT naar AKEN (Wijk).
7.50 — 12.25 (Express) — 4.10 — 8.49
Goederentrein: 4.20 namiddag.

Van AKEN naar MAASTRICHT.
5.20 — 11.35 (Express) — 3.20 — 7.25
Goederentrein: 6.45 voormiddag.

Van MAASTRICHT naar LANDEN (Boschpoort).
6.30 — 12.17 (Express) — 4.27
Goederentrein: (Wijk) 1.30 namiddag.

Van LANDEN naar MAASTRICHT.
11.10 (Express) — 2.— 6.55
Goederentrein: 7.— voormiddag.

Met de Goederentreinen worden ook Reizigers in de Rijtuigen der 2de en 3de klasse vervoerd.
De Aankondigings-biljetten en de *Guide Officiel des Voyageurs*, uitgegeven wordende te Brussel, bevatten de verdere inlichtingen.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.